

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРІВ

Данильченко Л. Т., Чаговець А. О.

Сьогодні, в умовах суттєвих змін у соціальному, економічному та політичному житті України, виникла нагальна потреба реформування вітчизняної освіти. Перед сучасними освітянами постає важливе завдання – формувати конкурентоспроможну, творчу особистість, яка здатна до самовизначення, самореалізації та самовдосконалення, легко адаптується в умовах швидких змін у суспільному житті, зорієнтована на особистісні й загальнолюдські цінності.

Відомо, що загальноосвітня школа дає лише базові знання. І велике значення для досягнення успіху у навчанні має самостійна робота, до якої не завжди є мотивація. Багато молодих людей не знають, навіть після закінчення школи, ким вони хочуть бути. Не визначившись із метою, вони не можуть зрозуміти, в якому напрямку їм рухатись далі по життєвому шляху. Звичайно, у будь-якому віці можна, усвідомивши недостатній обсяг знань, зайнятись самоосвітою, але час буде втрачений. Та й багато дорослих людей дуже бояться змінювати свій звичний образ життя, вважаючи, що робити це вже пізно. Тому вже у шкільному віці варто якомога раніше пізнавати себе, шукаючи власний шлях до майбутнього. Отож, проблема самовизначення не втрачає актуальності у сучасному суспільстві.

Мета нашого дослідження – визначити роль мотивації у формуванні потреби саморозвитку особистості школярів.

Відомі науковці-педагоги Д. Ельконін і В. Давидов, автори технології особистісно-розвивального навчання, зазначали, що феномен дитинства полягає у привласненні багатств родової культури, у ході якого і здійснюється розвиток людини. Але за всю багатовікову історію людства накопичився такий

великий обсяг знань, який засвоїти повністю, звичайно, неможливо. Не вміючи самостійно створювати взаємозв'язки між різними предметами, а також, не розуміючи, де і як можна застосувати отримані знання, учні швидко втрачають мотивацію до навчання.

Мотивація – це психофізіологічний процес, який керує поведінкою людини, спонукає її до активних дій для досягнення певної мети. Тому дуже важливим в освітньому процесі є усвідомлення школярами загальної мети навчання та його практичної цінності.

Так, у фінській системі освіти, яка визнана однією з найбільш ефективних у світі, один із основних принципів викладання – практичність. Дітей у школі навчають здебільшого тому, що їм знадобиться у житті. Змалку фіни знають, як зорієнтуватися на місцевості, як порахувати вартість товару з кількома знижками, як вирахувати відсоток від податку, створити резюме в інтернеті, контролювати банківський рахунок тощо.

При встановленні відповідності між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням, в учнів починають формуватись власні плани на майбутнє, що базуються на особистих уподобаннях. Після остаточного визначення своєї мети (наприклад, стати художником) у школярів виникають власні (індивідуальні) пріоритети у навчанні. Тоді перед учителем постає завдання не просто надати певні предметні знання, а «підштовхнути» своїх вихованців до пошуку власного шляху у вибраному ним напрямку.

У процесі самовизначення у дитини виникає мотивація до саморозвитку й самовдосконалення, бо вона починає розуміти, що потрібно саме їй. Д. Ельконін зазначав, що в процесі розвитку дитини спочатку відбувається засвоєння мотиваційної сторони її діяльності, а вже потім – операційно-технічної.

Психологія визначає, що не кожен індивід є особистістю. Дитина народжується індивідом і в процесі соціалізації, спілкуючись з іншими людьми, розвивається як особистість, набуваючи головні ознаки – суспільну сутність та

соціальні функції. Індивід тільки тоді стає особистістю, коли він задіяний у суспільних відносинах.

Самовизначення особистості – свідомий акт вияву й утвердження особистістю власної позиції в проблемних ситуаціях. Особливою формою самовизначення особистості є професійне самовизначення, що є загальною метою навчання.

Вважається, що потяг до пізнання нового закладений у людині природою, але через несприятливі фактори соціального середовища цей потяг притупляється і з часом втрачається. Тому вчитель як більш розвинена особистість, має створити сприятливі умови для розвитку особистості учня та власним прикладом, що є одним із найефективніших способів впливу при певному авторитеті педагога, допомогти вихованцю зрозуміти значення саморозвитку та правильної самооцінки. Це є важливою умовою для усвідомлення учня себе як особисті та виправлення ним власних недоліків. А, налаштовуючи молоду людину на успішний результат, педагог надихає її легко долати проблеми, що виникають на шляху самовдосконалення.

Отже, самовизначення спонукає школярів усвідомити мету навчання та мотивує їх втілити цю мету в життя, допомагає у виборі професії. Взаємозв'язок теоретичних і практичних знань має вказати шляхи до реалізації особистої мети учнів. Соціалізація формує їх особистість, а правильна самооцінка – потребу у самовдосконаленні. Таким чином, мотивація відіграє досить велику роль у формуванні потреби саморозвитку особистості школярів.

Список використаних джерел

1. Канюк С. Психологія мотивації: Навчальний посібник / С. Канюк – К.: Либідь, 2002. – С. 238-248.
2. <https://starylev.com.ua/club/article7-pryncypiv-finskoj-osvity>